

Engelleri Ortadan Kaldırın: Hakikî Bir Küresel Dünyaya Doğru*

Lucas Llach*

Geçen altı yıl içinde, Arjantin, Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin yardımıyla, para sistemiyle ilişkili iki ciddi banka krizinden kaçınmayı başarmıştır. Öyle ki, bu krizler, büyük bir ihtimalle, borç ödeyememe ve dolara bağlı para sistemimizin çökmesiyle birlikte ortaya çıkacaktı. Arjantin'e yönelik IMF politikaları her zaman mantıklı olmasa da –örneğin işgücü vergilerindeki indirimlere karşı olması hemen akla gelir- bu örgüt, dünyanın mali yönden istikrarına katkı sağlamada önemli bir görev üstlenmiştir.

Fanatik küreselleşme karşıtları, muhtemelen bu düşünceye katılmayacaklardır. Onların uluslararası düzeyde yaptıkları tahripkâr protestolarında, gelişmekte olan ülkelerdeki yakınmaların çoğunun suçlusu olarak IMF'ye yüklenilmektedir. IMF bürokratları, bu düşünceye sahip olanlara göre, sadece küreselleşmenin avantajlarını toplayan, sermayesi kıt bölgelerden büyük getiriler elde eden ve daha sonra bu bölgeleri kendi hâllerine bırakan aynı anda her yerde hazır ve nazır bir malî sistemin ajanları-

dır. Örneğin, Arjantin'e yardım, borcunu ödeyememesi durumunda Arjantin'in karşılaştığı büyük miktardaki zararlardan risk seven yatırımcıları korumaya yönelik bir hareket olarak açıklanabilir. Paradoksal bir şekilde, fanatik küreselleşme karşıtlarının iddiası, burada, muhafazakâr tecrit politikasının aklıleştirilmesiyle çakışır.

Hazine Bakanı Paul O'Neill, Arjantin'deki sağduyuyu ve Arjantin Devleti'nin reel politikasını dikkate almayan bir destek paketine şüpheyle bakıyordu. Büyük bir ihtimalle, Arjantin'i nihai olarak nehrin bu yanında tutmaya yönelik çabalar, esas olarak doğru bir düşünceydi; çünkü, aksi hâlde, Arjantin'in borcunu ödeyememesi, Lâtin Amerika'nın başka yerlerinde veya malî olarak zayıf diğer bölgelerde sıkıntılar anlamına gelecekti.

Kısa dönemli krizlerle karşılaşan yoksul, ama makul bir şekilde yönetilmiş olan ülkeler için likiditeyi garanti eden küresel bir kurumun varlığı, zengin endüstrileşmiş dünyanın dışında yaşayan 5 milyardan fazla insanın alınyazısıyla kendisini ilgili gören insanlara çekici gelmelidir. IMF, hemen hiçbir zaman bu ilkenin (düşüncenin) mükemmel bir şekilde somutlaşmış hâli olmamışsa da, bu yöndeki çabalar, gelişmemiş ülkelerin, ilişki içinde olduk-

* Arjantin'de Buenos Aires'te, Adaleti ve Büyümeyi teşvik eden Mali Politika Uygulama Merkezi'nde malî politika uzmanı

ları gelişmiş ülkelerle aynı şartlarda krediye ulaşmalarının nasıl güvence altına alınabileceği üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bu, hâlihazırda, sermaye hareketlerini nasıl vergilendireceğimiz üzerine yürütülen tartışmalara göre, gelişmekte olan ülkelerin refahına daha fazla katkısı sağlayacaktır. Sermaye hareketlerinin vergilendirilmesi ise, yeni sermayeye ihtiyacı olan bölgelere daha az yatırım yapılacağı anlamına gelecektir.

Ayrıca bu, küreselleşmenin demokratikleşmesine yönelik beslenen umutlar için bir başlangıç olacaktır. Eğer fanatik küreselleşme karşıtlarının temel problemi, gelişmekte olan ülkelere yönelik sosyal bilincin olmasıysa, onlar, çoğu küresel piyasa(nın hiç olmaması) için getirilen sınırlamalardan dolayı, bu ülkelerin yakınmalarının zararını dikkate alarak başlamalıdır. GATT'ın Uruguay Görüşmeleri ve bunu takiben Dünya Ticaret Örgütü düzeyinde yapılan anlaşmalar, dünya piyasalarında, zengin ülkeler tarafından satılan ürünler için, gelişmemiş dünya tarafından ihraç edilen (birincil ürünler, tekstil gibi) mallar için uygulanan tarifelere göre, çok daha az tarife düzeylerine inilmesine sebep oldu. Bu, yoksul ülkeler için ticaret şartlarının (yani gelişmemiş ülkelerin yaptıkları ihracattan elde ettiği gelirlerle zengin ülkelerden ihraç edilen mallardan satın alabileceği miktarın), bu ülkelerin gelişmiş ülkelerle çok taraflı serbest ticaret yapması durumunda ki ticaret şartlarına göre, çok daha kötü (düşük) durumda olduğu anlamına gelir.

Ne ABD ne de Avrupa Birliği (AB), sübvansiyon ve tarımı korumayla ilgili temel politikalarını ciddi bir şekilde gözden geçirmiyor. Örneğin, 2001 yılının Şubat'ında, AB, tarımsal ürünlerle ilgili piyasalarını, dünyanın en yoksul ülkelerinin bir kısmından yapılacak ithalata açmaya yönelik çok sınırlı bir öneriyi tartıştı. Ama, böyle bir mutedil hareket bile, liberalleş-

menin takviminde uzun bir gecikmeye gidilmesini zorlayan Fransa ve İspanya gibi ülkeler tarafından kösteklendi. Aynı zamanda Avrupa, AB'nin tarımsal bütçelerinin çok küçük bir oranını, sürekli artan bir şekilde geliştirmekte olan ülkelere doğrudan yardım etmeye muvaffak olmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü gibi kurumlarda yoksul ülkelere daha fazla güç veren demokratik bir küreselleşme, dünya ticaretinin liberalleşmesinin faydalarının daha simetrik bir şekilde dağılımına sebep olacaktır.

Yoksul ülkelerin küreselleşmeden daha az değil de, daha fazla yararlanabileceği başka bir çok alan vardır. Göç, asimetrik bir piyasaya örnektir. Bu durumda, sermaye özgür bir şekilde hareket edebilir ama işgücü edemez. Oysa işgücü, yoksul ülkelerin en fazla sahip olduğu kaynaktır. Burada da, küresel sorun, küresel bir çözümü gerekli kılar ve Güney-Kuzey göçünü serbestleştiren uluslararası bir anlaşma, mücadele edilmeye değer bir gayedir ve küreselleşmeyle ilgili oyunun kurallarını işgücü piyasasına kadar genişletecek bir öneridir.

Bizim zamanımızda, Lâtin Amerika'dan Asya'ya kadar birçok ülke, dünyanın kalan kısmıyla iktisadî etkileşimlerinin genişlemesinden dolayı fayda sağlamıştır. Uluslararası kuruluşlar, hâlihazırda, gelişmekte olan ülkelere mal ve işgücünün serbest ticaretine mani olan engelleri ortadan kaldırmadığı sürece, milyonlarca insan, küreselleşmeden kaynaklanabilecek zenginlikten mahrum olmaya devam edecektir.

* "Tear Down the Wall: Towards a Truly Global World", <http://www.cipe.org/ls/articles/argentina.php3>.

Bu yazı Center for Private Enterprise (CIPE)'in katkılarıyla çevrilmiş ve yayımlanmıştır.

Çeviren: Caner Erkan